

МОДЕЛ ЗА РАБОТА ПО ПРОЕКТ

Мариана Манова,

ПМГ „Христо Смирненски”, Перник

Рецензент: проф. д-р Марияна Стефанова

Настъпилите през последните години промени в образователните дейности са свързани с търсенето и създаването на приложими модели, на иновативни педагогически практики, целящи намирането на решения, които водят до очаквано добър резултат, и усъвършенстването на образователната система. Руският изследовател И. Сергеев отбелязва, че лицето на образованието – това са новите методи на преподаване [2, с. 4].

Учещото се училище има нужда от методи на обучение, които гарантират:

- независими и активни в обучението ученици;
- развитие преди всичко на общообразователните умения и способности: научноизследователски умения, рефлексивност, самооценка;
- развитие не само на умения, но и личностни компетентности, т.е. умения, пряко свързани с опита от прилагането им в практическата дейност;
- постигане на относително висок приоритет в развитието на познавателните интереси на учениците;
- осъществяване на връзката между образование и живот;
- създаване на предпоставки за реализиране на принципа „Учене през целия живот”.

Водещото място в арсенала от методи на преподаване в световните и националните образователни практики се заема от методите, свързани с работа по проекти. Проектно базираното обучение бележи своето начало във втората половина 19. век в земеделските училища в САЩ на базата на концепцията за „прагматична педагогика”, основател на която е американският философ Джон Дюи. Неговата концепция се базира на идеята, че

знанието е продукт на дейността. Според него училището трябва да утвърждава активен живот в настоящето, за да подготвя за бъдещето [1, 90–96].

Проектно базираното обучение в българското училище бележи възход в началото на 90-те години на миналия век. Свързано е преди всичко с въвеждането на информационните технологии в образователния процес. Преди това този метод е бил използван частично в процеса за учене на чужд език и отделни учебни предмети. Проектно базираното обучение се основава на идеята за ръководство на образователните и познавателните дейности на учениците в процеса на получаване на резултатите при решаване на практически и теоретично важни проблеми. То включва специфичен дизайн и философия на образователния процес. Чрез организиране на целенасочена дейност на ученика, в съответствие с неговите лични потребности, интереси и нагласи, се достига до значими резултати и се изпитва удоволствие от участието в образователния процес.

Проектно базираното обучение в часовете по информатика и ИТ (информационни технологии), от една страна, се основава на идеята за ръководство на образователните и познавателните дейности на учениците със съвременни педагогически техники и модели, а от друга – е пряко свързано с формирането на организационна култура у ученика.

Работата по проект е сравнително висока степен на сложност на педагогическата дейност, която изисква сериозна квалификация на учителите. Едни от ефективните методи за планиране и контрол в управлението на различни проекти са мрежовите модели. За тях е характерно разчленяване на целия процес, по който ще се изпълнява проектът, на отделни „работи“ (дейности) [3].

Дейностите на работата по проект могат да се представят с помощта на модела:

1. *Идентифициране на проблемите.* Търсенето на социално значими проблеми е една от най-трудните задачи, които трябва да се решат от учителя заедно с учениците.
2. *План за изпълнение на проекта.* Проектите започват с планиране на действията за преодоляване на проблемите. Най-важната част от плана е разработването на операциите на проекта, което предполага наличието на списък с конкретни действия, показва резултати, срокове и т.н. Всеки проект трябва да изисква изследвания от учениците. Отличителната черта на

ефективния проект са търсенето и събирането на информация, която след това ще бъде обработена и представена на всички участници в екипа. В плана се определят приоритетите, към които са насочени усилията за разработване на проекта.

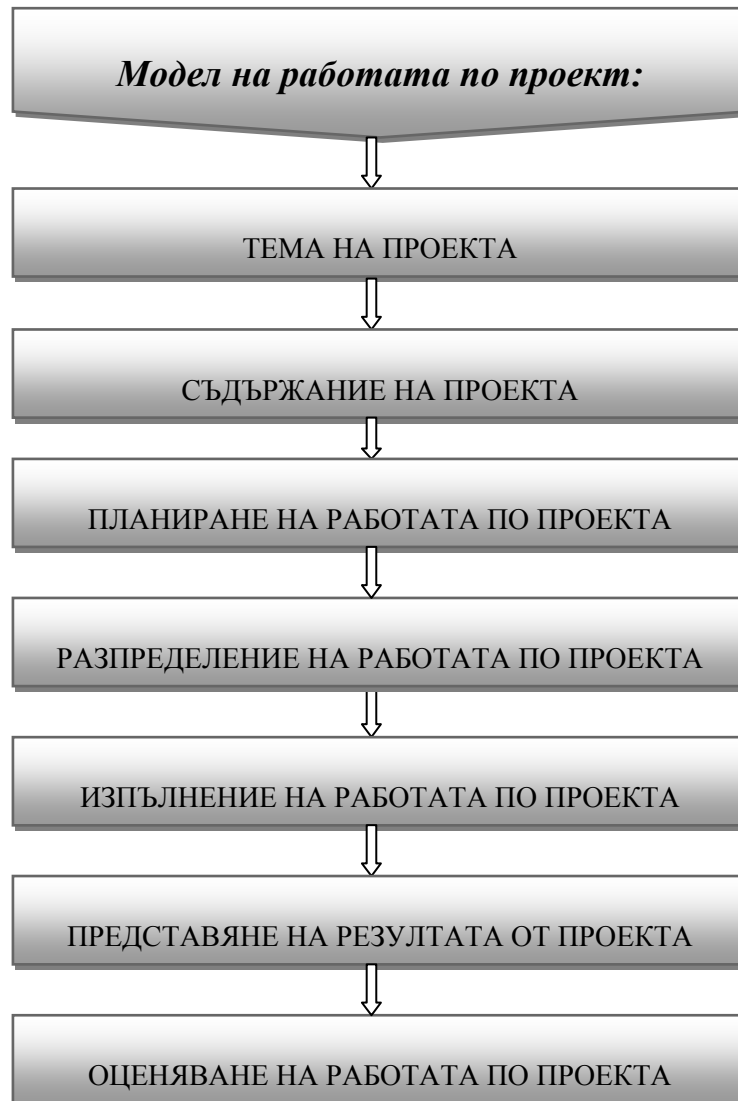
3. *Информационно осигуряване на дейностите по проекта* – опериране с набор информационни източници.
4. *Изпълнение на проекта*. Изпълнението на проекта започва с планирането на действия за преодоляване на проблема.
5. *Резултат на проекта* – това е продукт, който трябва да се представи на ученическия клас.
6. *Портфолио* (папка на проекта) – свитък от всички работни материали на проекта. Можем да разглеждаме портфолиото като папка, която съдържа всички работни материали на проекта, включително подпроекти, дневни планове, доклади и т.н. Позволява на учителя систематично да проследява напредъка на обучавания във времето, отразявайки натрупаните знания и развитите умения. Води до по-лесно оценяване на процеса и продукта на базата на натрупаните в папката на проекта „доказателства”.
7. *Рефлексия* – търсене на отговор на въпросите: *Какво се случи?* и *Какво от това?* Очертаване на бъдещи перспективи за развитието на темата.

Важно правило, което трябва да се съблюдава, е, че на всеки етап на проекта трябва да има конкретен продукт [2, с. 4].

Всеки проект независимо от неговия вид е почти идентична структура, която може да бъде представена под формата на разширения график на проекта.

В хода на дейностите по проекта обучаемите развиват своите познания за съдържанието на темата под формата на умения за научни изследвания и подходи за решаване на проблемите в рамките на границите на обекта. В процеса на реализиране на учебната програма учениците работят по проект за обучение, при което особено внимание се отделя на познавателните потребности и интереси на учениците, провеждащи в рамките на проекта свое собствено изследване. В разработването на проекта се формира учебно-методически модел за работа по проект за последващо използване в класната стая и извън

училище. Най-голямата ценност на тези проекти е опитът за решаване на сложни проблеми от обществено значение.

Фигура 1. Основни етапи при реализацията на проекта

Реализация на проекта:

1. *Тема на проекта* – избор на тема на проекта спрямо целта на крайния продукт. Избира се от самите ученици и може да бъде както от различните области на живота, така и от конкретен учебен предмет или предмети.

2. *Съдържание на проекта* – след избора на тема и сформирането на работните екипи по проекта всеки от тях определя продукта, който ще се изработи, и предметите, които ще бъдат включени.

Съдържанието на проекта включва:

- § Заглавие на проекта;
- § Членове на групата;
- § Основни идеи на проекта;
- § Цел на проекта;
- § Включени учебни предмети;
- § Основни дейности;
- § Вид на продукта на проекта;
- § Оценка на разходите (когато е необходима такава).

Оформя се писмено предложение и се представя за одобрение на учителя – координатор на проекта.

3. *Планиране на работата по проекта* – всеки от членовете на работните екипи обмисля и дава свои идеи по темата. Определят се основните дейности на базата на формулираните работни въпроси. Това са такива въпроси, които възникват в процеса на работата и получават отговор чрез работата по проекта.

Има два вида работни въпроси:

- § Свързани с набирането на нужната информация;
- § Свързани с обработката на вече събраната информация.

4. *Разпределение на работата* – извършва се на доброволен принцип, като работата се разпределя равномерно между съкипниците. По този начин, от една страна, обемът задачи, които трябва да се свършат от всеки един от тях, е по-малък, от друга – увеличава се времето за работа върху конкретната задача, а също така по-лесно може да бъде проследен и документиран приносът на всеки един в крайния продукт.

5. *Търсене на информация и работни материали* – намиране на разнообразни информационни източници и подбиране измежду събраните материали на най-подходящите, което е съществено не само за добрите темпове и напредването на екипа в работата по проекта, но и за крайния резултат.
6. *Изпълнение на проекта* – това е същинската работа по проекта. Свежда се до преглеждането и подреждането на вече събраните материали. Осъществяват се планираните дейности за изготвяне на проектния продукт и подготовката на презентацията, така че всеки един от формулираните работни въпроси да получи отговор. По правило групата работи в екип, като заедно се планират и изпълняват отделните дейности – следи се времето за работа по проекта и се изготвя протокол за отчитане в хода на работата.
7. *Представяне на резултата от проекта* – така нареченият продукт от работата по проекта може да бъде представен в най-различна форма – текст, устни изказвания, драматизация, брошура, плакат, модел, мероприятие и др. В зависимост от крайния резултат, който се очаква, трябва да се направи предварителен разчет на необходимото време и средствата за реализирането му.

Представянето на продукта може да бъде:

- *вътрешно* – или още без гости, като представянето е само пред съучениците от отделните екипи и учителя – координатор на проекта. Съществен недостатък е, че едно такова представяне не е толкова емоционално, тъй като публиката вече има информация за същността на изготвяния проект;
- *публично* – освен участниците в екипите и учителя, който е координатор на проекта, на презентирането на крайния резултат присъстват и други гости, имащи интерес към темата; трябва да са спазени изискванията за яснота и прегледност на представяната информация, а самото презентиране да се подготви старателно и да носи съответния въздействащ заряд;

- *първо вътрешно представяне и след това публично* – това предполага първо представяне на получения продукт пред учителя координатор и чак след това презентиране пред по-широка публика.

Протичане на презентацията:

- ⌘ *Описание на същността на проекта* – ясно и точно излагане на основните идеи и целта на проекта от работния екип, описание на дейностите по планирането, събирането на информационните материали, проблемите при изготвянето и начина на представянето на резултата от проекта;
- ⌘ *Представяне на резултата от проекта* – работният екип демонстрира резултата от работата по проекта, като описва ролята и приноса на всеки един, коментират се трудностите и проблемите, с които се е сблъскал екипът в процеса на реализирането на продукта, както и опитът, който е получен от работата по проект;
- ⌘ *Провеждане на разговор по проекта* – членовете на екипа отговарят на въпроси, свързани с работата по проекта.

8. *Оценяване на работата по проекта* – отчитат се постиженията на всеки един представител на екипа, като се оценяват не конкретни знания, а придобитите умения. Оценката може да бъде групова или индивидуална.

Основни компоненти при оценяването са:

- ⌘ *Участието и приносът на членовете на работния екип във всички работни етапи;*
- ⌘ *Способността за работа в екип;*
- ⌘ *Поемането на отговорност;*
- ⌘ *Генерирането на идеи и решаването на проблеми в процеса на работа по проект;*
- ⌘ *Уменията за изслушване и даване на съвети*
- ⌘ *Прилагането в процеса на работа на получените съвети;*
- ⌘ *Участието в изготвянето на презентацията;*
- ⌘ *Уменията за изказване на собствено мнение.*

Веднъж започнали работата по проект, най-важното е ясно формулиране и построяване на критичен път – това представлява оптималното развитие на дейностите по проекта, така че да бъдат извършени в най-кратки срокове.

За целта е необходимо:

- Изготвяне на протокол/списък на всички дейности, с кратко описание на всяка една от тях;
- Изготвяне на график и определяне приблизително на нужното време за всяка от изброените дейности;
- Отбелязване в предварително изготвен протокол или списък какво е необходимо да се направи преди изпълнението на формулираните задачи;
- Изчисляване на най-ранния срок за изпълнение на всяка дейност;
- Предварителна оценка за времето, нужно за самия проект;
- Документиране на процеса на работа по проект, което, от една страна, показва как е направен продуктът и ролята всеки един от екипа в процеса на създаването му, а от друга – може да покаже евентуалните грешки, допуснати по време на изпълнението му.

Проектният метод е пряко насочен към творческата саморазвиваща се личност, като учи учениците на самостоятелност, отговорност и увереност в собствените възможности и по този начин стимулира бъдещото им развитие.

ЛИТЕРАТУРА

1. *Рогачева, Е.* Педагогическое творчество Дж. Дьюи в чикагский период. – Педагогика, 2004, № 5, 90–96.
2. *Сергеев, И.* Как организовать проектную деятельность учащихся. Практическое пособие для работников общеобразовательных учреждений. М., Аркти, 2004.
3. Управление на проекти и мрежови модели с параметър „време”. Симеон Христов, Сита Мениджмънт Консулт ООД: SitaManagement.com